

principatus et potestates traduxit confidenter: palas triumphans illos etc. Sap. i. 4. Benedictus lignum per quod fit iusticia. **C** Signum autem sue interioris subdit dicens. Per quem mihi mundus etc. quod autem hoc quod dicit. mihi absit gloriari nisi in cruce etc. est propositio exceptiua includens vna affirmatiuam et aliam negatiuam. ideo duplex signum ponit probans vtraque propositio. Et primo quidem probat negatiuam. scilicet quod non gloriatur nisi in cruce: et hoc cum dicit. Per quem mihi mundus crucifixus est etc. Illud enim in quo quis gloriatur non est mortuum in corde eius: sed magis illud quod contemnit. ps. Oblivioni datus sum tamquam mortuus a corde. Manifestus est autem quod in mundo sunt mortua erant in corde pauli. ps. 3. Quia arbitratus sum ut stercora ut christum lacerificerem. Ergo non gloriatur in mundo neque in his que in mundo sunt et hoc est quod dicit. Vere in nullo alio gloriatur nisi in cruce christi per quem. scilicet christum crucifixum mihi mundus crucifixus est. id est mortuus est in corde meo ut nihil in eo cupiam. **C** Secundo probat affirmatiuam. scilicet quod in cruce christi gloriatur dicens se crucifixum mundo. Qui enim gloriatur in aliquo: illud in se pretendit et manifestare desiderat: sed alius nihil in se pretendit nec manifestare desiderat: nisi quod pertinet ad crucem christi. et ideo tantum in ea gloriatur. et hoc est quod dicit. Et ego mundo. scilicet sum crucifixus. q. d. Porto insignia crucis et sum reputatus ut mortuus. Et ideo sicut mundus horret crucem christi: ita horret me. Col. 3. Mortui enim estis et vita vestra abscondita est cum christo in deo etc. **C** Rationem autem quare non in alio gloriatur ostendit subdicens. In christo enim iesu etc. In illo siquidem maxime gloriatur quod valet et adiuvat ad coniungendum christo. sed enim alius desiderat. scilicet cum christo esse. Et quod non valet ad hoc ritus iudaicus nec gentilius obsequantia: sed crux christi solus: ideo solum in ea gloriatur. et hoc est quod dicit. In christo neque circuncisio aliquid valet. id est ritus iudaicus: neque proputium. id est gentilitatis obsequantia. scilicet ad iustificandum et ad iungendum christo: sed ad hoc valet noua creatura. Quod quidem patet ex his que dicta sunt. supra. scilicet quia istis verbis. In christo enim iesu neque circuncisio aliquid valet neque proputium: sed fides que per dilectionem operatur. Et ideo que charitate formata est noua creatura. Creati namque et producti sumus in esse nature per adam: sed illa quidem creatura vetusta iam erat et iueterata. et ideo dominus producit nos et constituit in eadem gratie fecit quaedam nouam creaturam. Iaco. p. Ut simus in initium aliquid creature eius. Et de noua: quod per eam renouamur in vitam nouam et per spiritum sanctum. ps. Emitte spiritum tuum et creabuntur: et renouabis faciem terre. Et per crucem christi. z. Cor. 5. Si qua est in christo noua creatura etc. Sic ergo per nouam creaturam scilicet per fidem christi et charitatem dei que diffusa est in cordibus nostris renouamur et christo coniungimur. **C** Lectio. **V.**

Quicumque hanc regulam secuti fuerint: pax super illos et misericordia et super israel dei. Decetero nemo mihi molestus sit. Ego enim stigmata domini iesu in corpore meo porto. Gratia domini nostri iesu christi cum spiritu vestro fratres: Amen.

Aperta intentione seducendum et insinuata sua: hic consequenter apostolus monet eos. et primo ad sui imitationem. Secundo ut desistant ab eius molestatione ibi. (Decetero nemo etc.) Tertio imploret eis gratie auxilium ad predictorum impletionem. Dicit ergo primo. Intentione mea est ut non nisi in cruce christi gloriatur: quod et vos debetis facere: quod quicumque hanc regulam: quam ego. scilicet teneo secuti fuerint. scilicet hanc rectitudinem gloriandi. z. Cor. 10. Non in inuisum gloriatur: sed secundum mensuram regule etc. Pax super illos. scilicet gloriatur: quod non nisi in christo gloriatur. pax ista qua quietetur et perficiatur in bono. Pax enim est tra-

quillitas mentis. Lañ. 8. Ex quo facta sum coram illo quasi pacem reperies. Col. 3. Pax christi exultet in cordibus vestris in qua etc. Et misericordia. per quam liberetur a peccatis. Tren. 3. Misericordie domini quod non sumus consumpti. Sap. 4. Gratia dei et misericordia in sanctos eius et respectus in electos illius: Qui. scilicet sunt israel. Roma. 2. Non enim quod in manifesto iude. Ille ergo est israel dei quod est spiritualiter israel coram deo. Ioa. p. Ecce vere israelita in quo dolus non est. Ro. 9. Non enim omnes qui sunt ex israel hi sunt israelite etc. sed qui filii sunt promissionis existimantur in semine. Unde et ipsi gentiles facti sunt israel dei per mentis rectitudinem. Israel rectissimus interpretatur. Gen. 32. Israel erit nomen tuum etc.

C Consequenter cum dicit. (Decetero nemo mihi etc.) monet ut desistant a sui molestatione. Et primo ponit ammonitionem. Secundo rationem eius assignat ibi. (Ego enim stigmata.) Dicit ergo. (Decetero nemo etc.) quod potest dupliciter exponi. Uno modo ut decetero accipiat in vi vnius dictionis ut sit sensus. Decetero. id est a modo. Alio modo ut accipiat in vi duarum dictionum ut sit sensus. de residuo nemo etc. Q. d. ego gloriatur tantum in cruce: de omnibus alijs nemo mihi molestus sit: quod ego de nullo curo. Sed prima melior est. Quod autem dicit. Nemo mihi molestus sit. potest referri ad pseudo quod molesti erant apostolo mouendo questionem et murmurando de obseruatis legalibus. ps. Ego dum mihi molesti essent etc. Vel potest referri ad auditores non recte sentientes ut dicatur. Nemo mihi molestus sit. id est nullus auditor exhibeat se mihi tale ut rursus in eo necessitate habeat laborandi. scilicet saliter sentiendo quod doceam.

C Rationem autem horum assignat dicens. (Ego enim stigmata etc.) Stigmata enim proprie sunt quedam note impressie alicui cum ferro candenti. sicut cum huius ab aliquo domino signatur in facie ut nullus eius sibi vendicat: sed quiete dimittat domino suo. cuius stigmata portat. Hoc est modo apostolus dicit se stigmata domini portare quasi insignitus sit ut seruus christi. Et hoc quod portabat in signa passionis christi patiens pro eo multas tribulationes in corpore suo: secundum illud. ps. 2. Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum etc. z. Cor. 4. Semper mortificationem domini iesu in corpore nostro circumferentes etc. Et secundum hoc dupliciter potest continuari ad premissa. Uno modo ut dictum est. Nemo mihi molestus sit: nam ego porto insignia domini nostri iesu christi in corpore meo: et sic nullus super me ius habet nisi christus. Alio modo. Nemo mihi etc. quod ego habeo multos alios constitutos et stigmata que in persecutionibus quas patior me molestat. et graue est addere afflictionibus afflictio. Unde conqueritur Job. 16. Lasci dicit me vulnere super vulnere. Sed prima melior est. **C** Imploret autem auxilium gratie dei dicens. Gratia domini nostri iesu etc. per quam predicta implere possitis. sit cum spiritu vestro. id est cum ratione vestra: ut veritatem intelligatis. Vel cum spiritu vestro: quo scilicet debetis legem obseruare: et non carnaliter. Roma. 8. Non enim accepistis etc.

C Explicit aurea expositio doctoris angelici sancti Thome de aquino ordinis fratrum predicatorum in epistolas sanctissimi Pauli apostoli ad Galathas.

C Incipit solennis explanatio eiusdem sanctissimi doctoris Thome de aquino ordinis fratrum predicatorum in epistolam eiusdem apostoli sancti Pauli ad Ephesios.

So confirmamur colunas eius. ps. Sic dicit saluati. Non minor est virtus quam querere partem tueri. Ideo non immerito comedatur apostolus: quod et si Ephesios in fide non fundamur: tamen fundamur in fide confirmamur: ut ipse loquens de ecclesia Ephesiorum se possit dicere. Ego confirmamur colunas eius. Ego. v. z. israelita natione: christiani religio: apostolus dignitate. Israelita dico natione. Nam et ego israelita sum ex semine abrahe de tribu beniamin. scilicet Lozi. ii. 9.

Item xpianus religione. Gal. 2. Ego eni p lege mortuus sum legi vt deo viuā: xpo confixus sum cruci. viuo ego iā nō ego: viuū vō in me xps. Qz aut nunc viuo in carne in fi de viuo filij dei. Itē apls dignitate p^r Cor. 15. Ego sum minimus apostolorum. De his tribus. scde Cor. 12. ii. Israeli te sunt et ego. Semen abrae sunt et ego. mistri christi sunt et ego. vt minus sapiens dico plus ego. Talis debet eē predicatoz sapiētie salutaris. s. israelita quo ad contemplatio nē dei. xpianus q̄ ad religionē fidei. apls quo ad auctatez officij. Ego ḡ iudeus p scripturā: querēs deū p fidem: apls dei p imitationē: pfirmati rē. Cōfirmati ne a fide vacilla rēt: sic artifex: pfirmati edificij ne cadat. Vñ dictū est. Petro. Luc. 22. Et tu aliqñ cōuersus pfirmati frēs tuos. Qd fecit paulus. Vñ ei ppetit illud Job. 4. Vacillātes pfirmati uerūt fmones tui: Ne pseudo timerēt: sic episcopus cōfirmat puerū ad robur p̄ pusillaminitatē. Vñ dictū ē de Dauid in ps. Inueni Dauid frū meū: oleo sc̄to meo vnxi eū. manus eni mea auxiliabit ei: et brachiū meū p̄fortabit eū nihil p̄ficiet inimicus in eo rē. ps. Verbo dñi p paulū scripto: celi. i. ephesij firmati sunt rē. s. ne p̄miū glie amitterēt sic platus vel p̄nceps pfirmat donū ne postea auferat. ps. Me aut ppter inocētā suscepisti et pfirmasti me in cōspectu tuo in eternū. Das pfirmationes petebat psalmista dī cēs. Cōfirma b̄ deus qd̄ opatus es in nobis rē. Das p̄mittebat apls. 2. Thess. vlt. Fidelis aut̄ deus est q̄ pfirmabit vos et custodiet a malo. Ego ḡ cōfirmati colūnas eius. i. si deles ecclie ephesioz. Fideles eni ecclie dicunt colūne: qz debēt eē recti erecti et fortes. Recti p̄ fidē. erecti p̄ sp̄. fortes p̄ charitatē. Recti p̄ fidē: fides eni ostēdit rectam viā veniēdi ad p̄riam. Vñ significat p̄ colūnā nubis. de q̄ Exo. 13. Dñs aut̄ p̄cedebat eos ad ostēdēdā viā p̄ diē in colūna nubis. Fides eni ad modū nubis bz obscuritatē: qz cū enigmatē. dissolōnē: qz euacuat: humiditatē qz excitat ad deuotionē. Erecti p̄ sp̄. Spes eni dirigit ad supra. Vñ significat p̄ colūnā fumī. de qua d̄ Judic. 20. Uiderunt q̄si colūnā fumī de ciuitate ascendētē. Spes eni ad modū fumī ex igne. i. ex charitate puenit: in altū ascendit in fine deficit. i. in glia. Fortes p̄ charitatē. Fortis eni ē vt mors dilectio: vt d̄ Lan. 8. Vñ significat p̄ colūnā ignis q̄ oīa cōsumit. de quo Sap. 18. Ignis ardentē colūnam dū cēbauerūt ignote vie. Sic eni ignis illuminat diaphana. examinat metalla. exterminat cremabilia. sic charitas illuminat opera. examinat itētioz. et oīa vitia exterminat. Jā apparet que sit cā huius eplē efficiēs: qz paulus: qd̄ notat̄ ibi. (Ego.) Finalis: qz cōfirmatio: qd̄ notat̄ ibi. (Cōfirmati.) Que mālis: qz ephesij. qd̄ notat̄ ibi. (Colūnas eius.) Formalis p̄ in diuisione eplē et modo agēdi. Duic eplē p̄mittit glosator plogus siue argumentū. vbi p̄ncipali duo facit. P̄mo describit eos. Sc̄do rōnē et modū scribēdi subdit̄ ibi. (Vos collaudat apls rē.) Ephesinos vō qbus scribit: describit a tribus. P̄mo a regiōe: qz ephesij sunt asyāni ab asyā minore. Sc̄do a religiōe: qz hi acceperūt v̄bū veritatis xpiane. Tertio a stabilitate: qz p̄stiterūt i fide. P̄miū respicit p̄riam. Sc̄dōm grām. Tertii p̄seueratiā. Vos collaudat apls rē. Dic subdit̄ rōnē et modū scribēdi. vbi iplicat q̄rtuor. P̄mo scripture rōnez. Sc̄do actorem qui est apls scribens. Tertio locum a quo scribit: qz a roma de carcere. Quarto nunciū p̄ que scribit: qz per titicū diaconem. Itra satis patet.

CAP. I.

Rulus apostolus iesu christi p voluntatem dei omnibus sanctis qui sunt ephesi: et fidelib⁹ in christo iesu. Gratia vobis et pax a deo patre nro et domino iesu christo. Bene

dictus deus et pater domini nostri iesu christi qui benedixit nos in omni benedictiōe spiritua- li in celestibus in christo. sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem: vt essemus sancti et imaculati in cōspectu eius in cbaritate. Qui predestinavit nos in adoptionē filioz per iesu christum in ipsum fm̄ p̄positum voluntatis sue in laudem glorie gratie sue.

Hanc eplam scribit apostolus ad ephesios. Ephesij sunt asyāni ab asyā minore que est pars grecie. hi nō fuerunt p aplm̄ paulū in fide fundati: sed pfirmati. Jaz eni ante q̄ veniret ad eos erāt cōuersi: vt haberi potest Act. 19. Factum est cū apollo eēt corinthi rē. Post cōuersionē vō suā et apli cōfirmationē in fide p̄stiterunt: nec pseudo receperunt. Nō ḡ reprehēsiōe: s̄ cōsolatione digni erant. Ideo paulus eis. nō increpatoziam: s̄ cōsolatoziam scribit eplam. Scribit aut̄ ab v̄be roma p̄ titicū. Intētio vō ei⁹ est eos in bonis habitis pfirmare et ad altiora puocare. Modus aut̄ agēdi p̄ in diuisione eplē. P̄mo ḡ ponit salutatio nē in qua suum affectū ad eos demonstrat. Sc̄do narra- tionē in qua eos in bonis habitis confirmat ibi. (Benedictus deus rē.) Usq; ad q̄rtū caplm̄. Tertio exhortatiōez in qua eos ad vltiora bona puocat a caplo quarto vsq; ad locū illūz cap. 6. Decetero frēs cōfortamini in dño rē. Quarto eplē cōclusionē: in qua eos ad certamē sp̄uale cōfortat a loco illo. Decetero vsq; in finē. In salutatiōe p̄mo ponit p̄sona salutās. Sc̄do persone salutate ibi. (Sactis oibus rē.) Tertio forma salutatiōis ibi. (Hra vobis rē.) In p̄ma p̄mo nominat p̄sonā ibi. (Paulus.) Sc̄do p̄sone auctatem ibi. (Aplis xpi.) Tertio auctatis datorē ibi. (Per voluntatez dei.) Dicit ergo. (Paulus apostolus.) Paulus nomen est humilitatis: aplis v̄ro nomē ē dignitatis: qz q̄ se humiliat exaltabit. Lu. 14. 28. Aplis in quaz iesu nō sathane: sic pseudo. 2. Cor. 11. Non est ergo magnū si ministri eius. s. sathane transfigurent̄ velut ministri iusticie rē. Aplis in q̄z et hoc nō meis meritis: sed per voluntatem dei. Ecōtra est in multis. Osee. 8. Ipsi regnauerunt et nō ex me rē. Sactis oibus. s. q̄ sunt ephesi et fidelibus supple scribit. Uel ego paulus scribo sanctis exercitio virtutum: quoad mores. Fidelibus rectitudine cognitiōis quo ad fides. Uel sanctis. i. maioribus et perfectis. fidelibus. i. minoribus et imp̄fectis. fidelibus in q̄z in hoc. s. i. christo nō in sectis suis. (Gratia vobis et pax rē.) Dic subditur salutationis forma in qua implicant̄ tria. s. donū quodlibz. gratificatiō. doni sufficiētia ibi. (Gratia vobis et pax.) Datoris potētia ibi. (A deo patre.) Mediatoris excellentia ibi. (Et dño iesu xpo.) Tūc eni gratūz est donum quādo sufficiēs est quod datur: quādo a potēte datur. vt quādo a rege vel p̄ncipe datur. quādo p̄ solēnē nunciūz datur vt p̄ filium. Dicit ergo. Gratia sc̄z iustificationis a culpa. et pax. i. tranquillitas mētis et recōciliatio ad deum quo ad liberationē a debita pena p̄ offensa vobis supple sit ex hoc sc̄z a deo patre nostro: a quo bona cuncta p̄cedūt. Jaco. p̄mo. Omne datū optimū rē. Et domino iesu xpo sine quo nulla bona dant̄. Ideo fere oēs oratiōes finiunt̄ p̄ dñm nrm̄ iesum xpm̄. Sp̄m̄ sc̄m̄ nō nominat: qz cū sit nexūs p̄ris et filij itelligitur in extremis: vel itelligit̄ in donis sibi ap̄ propriatis q̄ sunt gratia et pax.

Deinde cum dicit. (Benedictus deus rē.) Dic gratias agendo eos in bono cōfirmat: et hoc tribus modis. P̄mo ratione sumpta ex parte christi a quo multa bona adepti sunt capitulo isto. Secundo ratione sumpta ex parte iporum qui de p̄terito statu malo ad bonum translati sunt.